

СТАНОВИЩЕ

от доц. дпн **Жана Атанасова Янкова**, Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма Специална педагогика.

Автор: Магдалена Ванева Хаджиева

Тема: "Сравнителен модел на обучението в България и Белгия на деца с множество увреждания"

Научен ръководител: доц. д.п.н Жана Атанасова Янкова, ПУ “Паисий Хилендарски”

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-33-2129/02.05.2019 г. на Ректора на ПУ “Паисий Хилендарски ”съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: " Сравнителен модел на обучението в България и Белгия на деца с множество увреждания“ за придобиване на образователната степен ‘доктор’ на ПУ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Специална педагогика.

Автор на дисертационния труд е **Магдалена Ванева Хаджиева** – задочна докторантка към катедра „Педагогика и управление на образованието” на Педагогически Факултет, отчислена с право на защита.

Представеният от докторантка комплект материали е на хартиен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ПУ “Паисий Хилендарски ”, като включва всички необходими документи.

2. Актуалност на тематиката

Изследователският проблем, по който работи Магдалена Хаджиева, е изцяло актуален в областта на специалната педагогика в научен и в практико-приложен аспект и актуален в областта на сравнителното специално образование. Неговата значимост се свързва със сравняването на обучението на ученици с тежки и дълбоки множество увреждания в България и Белгия.

С експериментирането на обучението на ученици с тежки и дълбоки множество увреждания авторката търси моделите, които биха подкрепили най-пълноценно включването на учениците с множество увреждания в образователната среда на училището или в центъра за специална

образователна подкрепа и в съчетание на социално – педагогическата подкрепа в образователния процес.

3.Познаване на проблема

Докторантката познава много добре базисната проблематика на изследвания проблем и умело внася авторски интерпретации с научна и приложна насоченост. Теоретичните постановки по изследвания проблем са представени цялостно и многоаспектно. Изследователският фокус се конкретизира чрез формулираната цел и хипотези, свързани с установяване на вижданията на педагогическите специалисти в България и Белгия за приоритетните области на подкрепа и обучение както и затруднения, които срещат в процеса на обучението на ученици с тежки и дълбоки множествени увреждания.

4.Методика на изследването

Избраният методически дизайн е фокусиран върху постигане на поставената цел, решаването на задачите в теоретичен и практичен план, както и потвърждаването или отхвърлянето на хипотезите чрез многостранното измерване и оценка на емпиричните единици на изследването.

Използваните методи – теоретичен анализ, методи на емпиричното изследване - наблюдение и анкетиране. При анкетирането е използван пряк анкетен метод в хартиен вариант и непряк анкетен метод в електронен вариант (чрез Google-формуляр), статистически методи на обработка на резултатите.

За целите на изследването е разработен авторски въпросник за педагогическите специалисти от двете изследвани държави, подкрепящи ученици с тежки и дълбоки множествени увреждания в процеса на обучението им. За отчитане на резултатите от емпиричното изследване са изведени четири критерия с показатели.

С анализа се очертава теоретичната основа на изследвания проблем свързан с обучението на ученици с множество увреждания в България и Белгия и чрез емпиричната обосновка се разкриват областите на подкрепа при ученици с тежки и дълбоки множествени увреждания

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е разработен в обем на 280 печатни страници, като основният текст е с обем 256 страници и 16 приложения и следва структура, която включва увод с актуалността и мотива за научното изследване, глава първа – преглед на съвременните концепции за разбиране на категорията “множество увреждания“, глава втора - сравнителен модел на обучението на ученици с тежки и дълбоки множество увреждания, глава трета- дизайн на емпиричното изследване, четвърта глава- анализ на резултатите от изследването, изводи, заключение, библиография и приложения.

В глава първа докторантката представя понятийния апарат на категорията множество увреждания и класификацията им. В параграф 1.4. е осъществено задълбочено представяне на специфичните особености на развитието на децата с тежки и дълбоки множествени увреждания, като:

интелектуални възможности, адаптивно поведение, участие, взаимодействие и социални роли, здравословни особености и факторите на подкрепящата среда.

В глава втора се представят в сравнителен план моделите на обучение на деца и ученици с тежки и дълбоки множествени увреждания в България и фламандската част на Белгия, оценката на индивидуалните потребности на учениците, планирането на подкрепата, характеристика на обучението, индивидуален учебен план и оценяването на постигнатите резултати от обучението им. В глава трета е представен дизайн на изследването с методологията която е сполучливо конструирана по отношение на целта на дисертационния труд и изследвания проблем.

Четвърта глава представя резултатите от проведеното емпирично изследване. Анализът и дискусията на резултатите от изследването са интерпретирани от докторантката умело. С 62 диаграми и 29 таблици е визуализиран анализа на резултатите от емпирично изследване.

Дисертационният труд завършва с обобщени изводи, които доказват, че целта на изследването е постигната и заключение. На базата на анализа на резултатите от цялостното изследване са изведени изводи относно проверката на издигнатите хипотези. Приноси от научното изследване са шест, които могат да бъдат отнесени към теорията и практиката.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите по темата на дисертационния труд са 5 и отговарят на изискванията. Приемам, че текстът, получените резултати и очертаните приноси в дисертационния труд на докторантката Магдалена Хаджиева са изцяло нейно лично дело и имат принос към специалната педагогика и сравнителното специално образование, и че за първи път у нас се прави сравнително изследване на обучението на ученици с тежки и дълбоки множествени увреждания в България и фламандската част на Белгия.

7. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техният анализ. Считам, че той е адекватен на труда и обективно отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

8. Бележки и препоръки

Към дисертационния труд мога да отправя следната препоръка:

- Да се продължи изследваната проблематика, като се разработи и апробира методическо указание за работа с ученици с тежки и дълбоки множество увреждания включени в образователните институции.

9. Въпроси

Актуалността на разглеждания проблем поражда и следните *въпроси*:

1. Според вас съществуващата организация на процеса на обучението на ученици с тежки и дълбоки множество увреждания адекватна ли е на индивидуалните им потребности?

2. Центровете за специална образователна подкрепа имат ли достатъчно подготвени специалисти, които да осъществяват терапия и рехабилитация на ученици с тежки и дълбоки множество увреждания, като част от подкрепата за личностното им развитие ?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ “Паисий Хилендарски”.

Дисертационният труд показва, че докторантката Магдалена Ванева Хаджиева притежава теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване и **предлагам** на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на **Магдалена Ванева Хаджиева** в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма Специална педагогика.

27.05. 2019 г.

Изготвил становището:

Доц. дпн Жана Атанасова Янкова